

קבצי הערות התמימים ואנ"ש ללקו"ש חלק י"ז שיחה ג' לפי אחרי

קובץ הערות וביאורים אהלי תורה גליון ר (תשד"מ)

ג) הוזכר לעיל בהשיחה, דבאמת אפשר להיות עזיבת החטא אפ"ל בלי חרטה על העבר, כמבואר בחו"מ לגבי עדות, ואפשר לומר שזהו ג"כ כמבואר בלקו"ש ח"י"ז פ' אחרי (ג') שמבאר שם בארוכה מ"ש אדה"ז באגה"ת דמצות התשובה היא עזיבת החטא בלבד, דכוונתו לומר דעצם התשובה היא עזיבת החטא בלבד, וזה עושהו להבא לצדיק גמור, משא"כ חרטה על העבר וענין הוידוי הם ענינים הניתוספים על ענין התשובה, וזה נוגע לכפרתו כו', אבל אי"ז עצם ענין התשובה, עי"ש. הרי מבואר גם הכא דאפשר להיות עזיבת החטא בלי חרטה על העבר, דאם הם ענין אחד מובן דאי אפשר לחלק ביניהם.

ויש להעיר בזה (דאפ"ל עזיבת החטא בלי חרטה) במ"ש הרמב"ם שם וז"ל: ומה היא התשובה הוא שיעזוב החוטא חטאו ויסירו ממחשבתו ויגמור בלבו שלא יעשהו עוד שנאמר יעזוב רשע דרכו וכו', וכן יתנחם על שעבר כו' ויעיד עליו יודע תעלומות שלא ישוב לזה החטא לעולם כו' עכ"ל, ולכאורה אינו מובן דהתחיל לומר בתחילה הענין דעזיבת החטא להבא, ואח"כ ממשיך בענין חרטה על העבר, ואח"כ שוב חוזר לענין הראשון שיעיד עליו יודע תעלומות שלא ישוב לזה החטא לעולם, ולמה לא כתב זה כסדר בעזיבת החטא להבא?

וכתב בזה בס' כוכבי אור סו"ס ז', דעם הקבלה בלבד שיגמור בלבו שלא יחטא עוד, אף אם יקבל עליו באמת ובלב שלם, כל עוד שלא ירגיש בלבו חרטה גמורה על העבר, אי אפשר שיעיד עליו יודע תעלומות שלא ישוב לזה החטא לעולם, ורק אחר שיתנחם על העבר בחרטה גמורה, אז יוכל להגיע להמדרגה אשר יעיד עליו יודע תעלומות שלא ישוב לזה החטא לעולם, ולכן הקדים הרמב"ם הענין דחרטה על העבר לפני הענין דיעיד עליו יודע תעלומות כו' עי"ש. משמע מדבריו דאי אפשר שיהי' הענין דעזיבת החטא בלי חרטה על העבר. (ועי' בלח"מ שפ"י ויעיד עליו כו' באופן אחר).

ולכאורה אפשר לומר דענין זה דיעיד עליו יודע תעלומות

שלא ישוב לזה החטא לעולם, זהו נוגע לשלימות התשובה שפועל כפרה. דאז בעינן חרטה (כנ"ל בלקו"ש פ' אחרי), וגם שיעיד עליו יודע תעלומות שלא יחטא עוד לעולם, משא"כ עצם ענין התשובה לשנות מצבו מרשע לצדיק, בזה בעינן רק עזיבת החטא בפועל, ואף אם אח"כ חזר לחטוא, ה"ז דבר חדש, מיהו עד עכשיו פעלה התשובה שיהי' צדיק כו', נמצא דבעצם ענין התשובה לא בעינן לחרטה על העבר כנ"ל.

אבל לכאורה אין לומר כן, דהרי כבר הקשו ממ"ש רס"ג באמונות ודיעות (מאמר ה' פ"ה) ועד"ז בחבור התשובה להמאירי (מאמר א' פ"ט) וכן בס' בית אלקים להמב"ט (שער התשובה פ"ו) דאם בעת התשובה גמר בלבו לעזוב דרכו הרעה בתכלית, ואח"כ יכריחאו יצרו לשוב לחטוא שכבר היתה תשובתו חשובה בעת עשותה, והועילה על החטאים הקודמים כו' ואם אח"כ חוזר לחטוא יצה"ר שפיתה אותו מחדש עי"ש, משמע מזה דתשובתו הועילה אפי' לכפרה שבשלימות התשובה, וא"כ מהו שכתב הרמב"ם ויעיד עליו יודע תעלומות שלא ישוב לחטא זה לעולם?

וביאר בזה בס' הנ"ל דמ"ש הרמב"ם ויעיד עליו יודע תעלומות, היינו שיהי' תוקף התשובה כ"כ מה שיגמור בלבו שלא יחטא, עד כי יעיד עליו יודע תעלומות, כי לפי ערך התשובה עפ"י דרכי השכל (של בני אדם) לא ישוב לזה החטא לעולם, ולפי"ז תתישב ג"כ קושית הלח"מ מצד ענין הבחירה עי"ש, כי באמת הבחירה עדיין נשארת בידו אלא שהקב"ה מעיד עליו שלפי מצבו הרוחני כיום לא ישוב לחטא זה עפ"י דרכי השכל של כנ"א, ובזה מדויק ג"כ מה שכתב הרמב"ם "יודע תעלומות" (היינו הבוחן לבבות) ולא כתב "יודע עתידות", עי"ש.

הנה לפי"ז נמצא דיעיד עליו כו' הוא רק החלטה גמורה לפי מצבו דאז שיעזוב החטא באמת, ולכאורה בלי זה אין זה כלל עזיבת החטא, גם בנוגע לעצם התשובה, ומ"מ משמע דזה אפשר להיות רק ע"י חרטה על העבר, כנ"ל.

ואפשר לומר דהן אמת דבכלל קשה שיהי' עזיבת החטא באמת בלי חרטה על העבר, וזהו הטעם שהרמב"ם הקדים הענין דחרטה ואח"כ כתב שיעיד עליו כנ"ל, מ"מ אין זה הכרח, ושפיר אפשר להיות גם עזיבת החטא להבא בלבד בלי חרטה וכו' כמבואר בהשיחה.

קובץ הני"ל גליון רא

(ג) בשיחת ש"פ שובה אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א, בנוגע

לתשובה שעיקר הענין התשובה הוא חרטה על העבר, אלא דצריך קבלה על להבא, אלא דצריך קבלה על להבא, דלולי זה נמצא דאין כאן חרטה על העבר, היינו דהקבלה על להבא מגלה שיש כאן חרטה על העבר. (כן הוא לפי זכרוני), ולכאורה צריך ביאור ממ"ש בלקו"ש ח"י"ז פ' אחרי (ג) סעי' ה', דלשון אדה"ז בריש אגה"ת הוא דמצות התשובה מה"ת היא עזיבת החטא בלבד, דרק זה הוא עצם התשובה, ולא חרטה על העבר, דזה נוגע רק לכפרתו, כי מצות התשובה היא לפעול על האדם רק מכאן ולהבא שיהי' מרשע גמור לצדיק גמור, וזה נעשה ע"י עזיבת החטא בלבד עי"ש בארוכה. (ועי' ג"כ בלשון הרמב"ם הל' תשובה פ"ב ה"ב, ובחינוך מצוה שס"ד, דמשמע דהעיקר הוא עזיבת החטא להבא).

ואפשר דמשנ"ת בשבת שובה איירי בנוגע לשלימות התשובה היינו הכפרה והסרת הפגם, דזה בא דק ע"י חרטה על העבר, וקבלה על להבא רק מגלה שיש כאן חרטה על העבר, והטעם בזה, דע"י עזיבת החטא בלבד ליכא ענין כלל אשר בגללה ימחול ה' ויסלח לו על העבירות שכבר חטא, כי מה להבא אצל העבר? הלא אף אם לא חטא מעולם הי' מוכרח לשמור א"ע שלא לחטוא, וכי בשביל שאינו מוסיף חטא על פשע לכן יהי' נמחל לו על העבר? ולכן המחילה וכפרה וכו' בא ע"י החרטה על העונות שכבר חטא, דמצד חרטתו על העבירות שעבר מתכפר לו וכו', וקבלה על להבא רק מגלה חרטתו על העבר, וזהו באמת ג"כ השם "תשובה" ששב מחטאו ע"י שמתחרט עליו, כי אם יש רק עזיבת החטא להבא, אי"ז נקרא שב מחטאו, כיון דממה שכבר עבר הרי לא שב, (ובכלל נראה דקבלה על להבא ועזיבת החטא אינם דבר אחד,) ועי' בלקוטי ביאורים ח"ב ע' מ"ז והלאה בנוגע לעזיבת החטא וחרטה על העבר, ואכתי ל"ע בזה יותר.

הרב אברהם יצחק ברוך גערליצקי

קובץ הנ"ל גליון רנו (תשמ"ה)

ג) והנה ענין זה דיוהכ"פ הוא זמן המחייב תשובה, ולכן אפ"ל עבירות שכבר התודה עליהן ביוהכ"פ העבר חוזר ומתודה עליהם ביוהכ"פ זה, לכאורה כאן אין ההדגשה בהתוצאה הבאה ע"י תשובה, דהיינו הכפרה, דהרי כבר נתכפר לו מקודם, אלא החיוב הוא עצם מעשה התשובה שמתחרט ומתוודה עליהם,

ועפ"ל"ז אולי אפשר לבאר מ"ש בלקו"ש ח"ל"ז פ' אחרי (ג) דהרמב"ם בפ"א ה"א כתב כיצד מתודין אומר אנא השם חטאתי עולתי פשעתי כו' והרי נחמתי וכושתי וכו', אבל בפ"ב ה"ח כתב דאבל אנחנו חטאנו הוא עיקר הוידוי, וממשיך לבאר דכשם שבתשובה ישנם ב"ע, עצם התשובה שפועל עליו שנעשה צדיק מכאן ולהבא וזהו ע"י עזיבת החטא בלבד, ויש השלימות דתשובה והמסובב שמתכפר לו כו' וזהו גם ע"י חרטה על העבר כו', כן הוא גם בענין הוידוי שישנה עיקר מצות וידוי שאומר רק חטאתי דזה נוגע בעיקר על להבא בלבד, ויש השלימות בענין הוידוי, שאומר כל הפרטים, דע"ל"ז פועל גם כפרה על העבר, ע"ל"ש כסעי' ט'.

ולכאורה יל"ע דלמה כתב הרמב"ם דוקא כהל' זו דעבירות שהתודה עליהם ביוהכ"פ זה חוזר ומתודה עליהן ביוהכ"פ אחר, הענין דעיקר הוידוי שאומר אבל אנחנו חטאנו? ולפי הנ"ל אפ"ל דכיון דכאן איירי בעיקר אודות פעולת התשובה, ולא אודות הנפעל והתוצאה של תשובה כנ"ל, כמילא כאן אינו נוגע לבאר שלימות הוידוי הנוגע להמסובב והתוצאה, אלא עיקר הוידוי של עצם מעשה התשובה.

קובץ הני"ל גליון שס (תשמ"ז)

ה. בלקו"ש חל"ז פ' אחר (ג) (מודפס בשיעורים בס' התניא לאגה"ת להגר"י ווילנברג בסופו) בנוגע לשלושה חילוקי כפרה מוכיח כ"ק אד"ש שבמצות וידוי ישנם שני ענינים. א) עיקר הוידוי. ב) שלימות הוידוי.

ומיוסד הוא על דברי הרמב"ם בהל' תשובה פ"ב ה"ח "הודוי שנהגו בו כל ישראל אבל אנחנו חטאנו כולנו והוא עיקר הוידוי. וכן מוכח משו"ע אדה"ז דאם אמר חטאתי בלבד סגי לי',

(וע"ז הקשה בהשיחה דהיאך אם אמר חטאתי בלבד שזה שוגג- מהני לכפר על זדונות וארדום והי' צריך להגיד ג"כ עתי פשעתי).

לאיך גיסא בהל' תשובה פ"א ה"א כ' הרמב"ם "כד'
מתוודין אומר אנא השם חטאתי עוותי פשעתי לפניך ועשיתי
כך וכך והרי נחמתי ובושתי במעשי ולעולם איני חוזר לדבר
זה וזהו עיקר של וידוי.

ומכאן מוכיח כ"ק אד"ש ש"חטאתי" בלבד הוא עיקר הוידוי
ושלמות הוידוי הוא ג"כ עויתי פשעתי.

ולכאורה הדבר צריך הסברה הרי כשמעיינים בעיון
קל בדהרמב"ם בפ"א (ששם כתוב ג"כ שצ"ל עויתי פשעתי) כ'
שזהו עיקר של וידוי וא"כ מה מסביר כ"ק אד"ש (שמכח השאלה
הנ"ל) שהטאתי הוא עיקר הוידוי משא"כ אם אומר ג"כ עויתי
פשעתי הוא שלימות הוידוי בו בשעה שברמב"ם באותו הלכה
כ' שזהו עיקר הוידוי (חטאתי עויתי פשעתי) וצ"ע.

ובדוחק י"ל שבנוסח הארוך של הוידוי סגי רק שיאמר אנא
השם וכו' עד ולעולם אינו חזר לדבר זה וע"ז כ' הרמב"ם
שזהו עיקר של הוידוי הלינו עיקר הנוסח (ולא צ"ל כל נוסח
הידוי) משא"כ בהמשך כשמדבר בחטאתי עויתי פשעתי מדגיש שבזה
גופא בחטאתי סגי וזהו עיקר הוידוי (ויומתק לפי הנסמן בהערה
9 שם מראב"ע אחרי חטאת - שם כלל עד תמצא על השגגה ועל
הזדון).

ובמילים אחרות: - בהא שם מתכוון לעיקר נוסח הוידוי.

ובהמשך מתכוון לעיקר הוידוי כפשוטו.

אבל עדיין פ"א זה אינו מתיישב על הלב.

מידי דברי יש להעיר בס"ג שם על קושיית המפרשים
למה אומרת ג' חילוקי כפרה בו בשעה שא"פ ראב"ע מונה ד'
חילוקים - (חלול השם ג"כ).

וליישב זאת אפשר"ל עפ"י השיחה שמודפסת בהביאורים שז'
בעמ' 1037 שהדגשת הגמ' הוא דווקא על ג' חילוקי כפרה
להדגיש שגם חילול השם שכתוב בגמ' יומא פ"ו ע"א שאורוקו
הוא דווקא ע"י אותה אפ"ה מחדש האלטר רבי שמירוקו של חילול
השם הוא (כחלק וכתכונות הג' חילוקי כפרה) מחיים בדווקא -
והלינו שחילול השם נכלל בג' חילוקי כפרה לאשמועין כהנ"ל.

גדלי' אשר זעליג כץ

- תות"ל 770 -

בענין תשובה

בלקו"ש חי"ז בשיחת אחרי ג' אות ז' כותב וז"ל:
אין תשובה... צוויי ענינים, א) די תשובה עצמה... מכאן ולהבא
כנ"ל. ב) דער תכלית און מבוקש פון תשובה אז דער
אויבערשטער זאל אים מכפר זיין אויף זיינע עבירות ביז ער
זאל ווערן מרוצה וחביב לפניו ית' כקודם החטא. עכ"ל.

ויש להעיר שבהשיחה מביא לשונו של אדמה"ז
באגה"ת בנוגע נסיונו להיות כקודם החטא ומביא אותו לשון
בנוגע לכפרה. ואע"פ שבתחילת פ"ב דאגה"ת משמע ש"מרוצה
וחביב" הוא דרגא למעלה הרבה מכפרה ומחילת העון.
אעפ"כ בריש פ"ד דאגה"ת מובא המילה כפרה בנוגע לנסיונו
להיות כקודם החטא כשהוא אומר ש"גמר הכפרה ומירוק
חנפש" הוא אחר התשובה.

וי"ל שבהשיחה מדבר הן בנוגע כפרת העוונות
כפשוטו והן בנוגע "גמר הכפרה ומירוק הנפש".

וזה מרומז בלשונו בהשיחה "זאל אים מכפר זיין
אויף זיינע עבירות ביז ער זאל ווערן מרוצה וחביב." וצריכים
לומר כ"ז משום שבהשיחה מביא הלשון ד"מרוצה וחביב"
שהוא שייך רק לנסיונו להיות כקודם החטא. ומובן ששני
הדרגות הם בהדרגא דתשובה תתאח כי דרגת תשובה
עילאה הוא למעלה הרבה אפילו מהדרגא דנסיונו להיות
כקודם החטא.

הת' יונתן וועניג
תלמיד בישיבה.